

POHJOINEN POLKU

23. Vanha Nurmijärventie

Reitti kulkee tässä Malminkartanon suuntaan vanhaa Nurmijärventien linjausta myöten. Tolpassa on numerot 10 ja 157, jotka osoittavat etäisyyden Helsinkiin ja Hämeenlinnaan vanhoja tielinjoja pitkin.

Helsingin luoteinen sisääntuloväylä Kaarelantie erkani Turun-tiestä Pitäjänmäen kupeessa. Tie kulki harjanteita seuraten pohjoiseen Vantaankoskelle, jossa kohtasi vielä vanhemman Kuninkaantien, ja edelleen Nurmijärven kirkolle. Tiellä liikkuvat 1820-luvulla mm. maan-kuulut Nurmijärven rosvot. He terrorisoivat keskistä Uuttamaata ja eteläistä Hämettä ryöstäen taloja, kiduttaen niiden asukkaita ja rellestäen kestikievereissa. Alun perin vain 13-jäsenisen rosvojoukon ja heidän apureidensa kiinniottamiseen tarvittiin lopulta 700 sotilasta.

Tietolaatikko: Kilometripylväät

Vuonna 1888 keisari Aleksanteri III antoi määräyksen siirtymisestä uuteen kilometrijärjestelmään Suomen maanteilla. Vanhat virstanpylväät korvattiin ensin puisilla kilometripylväillä, kunnes 1920-luvulla ne korvattiin kivipylväillä vähäliikenteisimpiä teitä lukuun ottamatta. Pitkämatkan liikenteen yleistyessä lukemavälejä pidennettiin 1930-luvun lopulta alkaen. Sotien jälkeen teiden oikaisut aiheuttivat runsaasti pylväiden siirtoja ja lukemien tarkistuksia. Tiehallinto luopui tolpiasta vasta vuonna 1970 ja niistä tehtiin mm. kivimursketta tienpohjiin. Tolpat olivat myös kysytyjä lahjoja etenkin 50-vuotiaille. Jäljelle jääneet ovat muinaismuistolain suojelemia ja niitä on paikoin kunnostettu.

24. Vihdintie

Helsingistä Porin suuntaan Nuuksion erämaiden halki ei kulkenut kunnollista tieyhteyttä vielä 1940-luvulla. Kaukaa Someron kautta kierrellyttä kakkostietä ryhdyttiin uusimaan 1947. Uuteen linjaukseen sanotaan vaikuttaneen entisen pääministerin ja Helsingin Elannon toimitusjohtajan Väinö Tannerin, jolla oli suuri maatila Vihdin Sorkissa. Vanha kansa puhuikin sen vuoksi Tannerin tiestä.

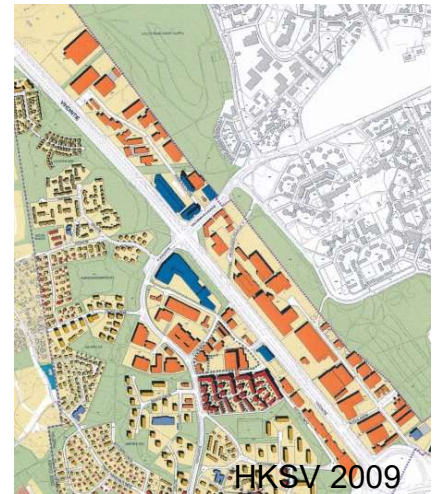
Konalan kohdalla samaa linjaa noudatteli ratavaraus, joka tehtiin Rantaradan uudelleensijoittamiseksi Porkkalan ollessa vuokrattuna Neuvostoliitolle sodan jälkeen. Varotoimeen ei ehditty ryhtyä, kun Neuvostoliitto yllättäen palautti Porkkalan Suomelle 1956. Esimerkiksi Vapaalassa oli kuitenkin kartoissa Asematie vielä pitkään.

Liikennemäärien kasvettua Vihdintie jäi pullonkaulaksi jo 1960-luvulla ja seuraavalla vuosikymmenellä sen alkupää korvattiin uudella yhteydellä ykköstieltä Vihdin Palojärvellä. Näin nykyinen Vihdintie jäi seututieksi.

25. Konalan teollisuusalue

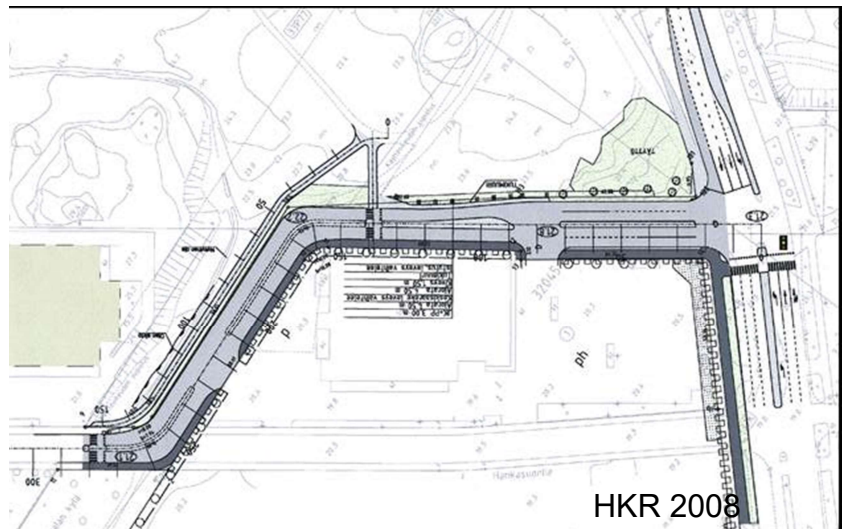
Monipuolinen palvelukeskittymä Vihdintien molemmin puolin. Eniten löytyy autoalan liikkeitä ja valmistetaanpa Konalassa myös asfalttia. Alueella toimivissa yrityksissä käy töissä 4500 henkeä. Ensimmäinen oli Matti Janhusen kevytbetonitehdas, jossa valmistettiin MJ-palkkeja elementtitaloihin 1940-luvun lopulta. Suomalaisia atk-perinteitä edustaa puolestaan japanilainen Fujitsu, joka osti 1996 brittiläisen ICL:n, joka oli 1991 ostanut Nokia Datan tietokoneryhmän. Sen vieressä toimii vanhassa teollisuuskiinteistössä Konalan harjoitusjäähalli ja Malminkartanonkujan toisella puolella Pohjoismaiden suurin bändisoiton harjoituskämppäkeskus IndieCenter. Viihteen yleismies Pertti "Spede" Pasasen studiot olivat Ruosilantiellä, jonka nimi tulee Rosaksen tilasta. Samassa rakennuksessa kuvattiin alkuvaiheen *Tanssii tähtien kanssa* -jaksoja ja kuvataan edelleenkin *Salattuja elämiä*, kun taas Jarkko Sipilän dekkarissa *Prikaatin kosto* komisario Takamäki jäljittää paha-mainaista Pääkalloprimaattia Konalan teollisuusalueella.

Konalan Teollisuus- ja Kiinteistöyhdistys perustettiin 1959 ja sen siihen otettiin liikeyritykset mukaan 1969. KTLK on ajanut kulmakunnan asioita mm. bussiyhteyksiä, Vihdintien valaistusta, liikennevaloja, suojateitä, postinjakoa ja puhelinlinjoja, taksiaseman perustamista jne.

26. Konalan portti

HOK-Elanto suunnittelee alueelle uutta sisustamiseen, remontointiin ja rakentamiseen keskittyvää vähittäiskauppakompleksia työnimellä "Konalan portti". Kaa-vamuutos hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 2010 sisältäen 17 500 m² myymälätiloja ja 12 500 m² toimistoja. Maamerkinä toimii aivan Vihdintien ja Malminkartanonkujan kulmassa 11-kerroksinen toimistotorni. Hankkeen toteutus alkaa Hankasuontien siirrolla vuonna 2013. Myös kevyen liikenteen ylikulusta Vihdintien yli on puhuttu. Sinne Konalantien kulmaan on ollut esillä toinenkin samantyyppinen 15 000 m²:n hanke. Toteutuessaan nämä tekisivät Konalasta kodin erikoisliikkeiden keskittymän läntisessä Helsingissä.

Tietolaatikko: Malminkartano

Siirrymme hetkeksi Kaarelan kylään ja Malminkartanon kaupunginosaan. Mätäjoen varren Kårbölen kylä mainitaan historiallisissa lähteissä ensi kertaa vuonna 1417. Sen päätilaksi nousi Malmgård vuonna 1579, kun kuningas Juhana III antoi koko kylän sekä viereisen Hämeenkylän läänityksenä amiraali Bengt Söftringson Juustenille. Tämä myös aateloitiin vuonna 1591 nimellä Gyllenlood. Aateliskartanosta tuli sittemmin sotilasvirkatalo, vuokratila, vankisiirtola ja lopulta yliopiston opetustila, jonka hedelmäpuutarhassa oli 2500 omenapuuta. Malminkartanon korkealuokkainen 70-päinen friisiläiskarja oli ainutlaatuinen koko maassa.

Martinlaakson radan avaaminen 1975 käynnisti rakentamisen, jonka eteni Malminkartanoon 1977. Asemakaavan suunnitteli Heikki Kaitera. Malminkartano on Helsingin ensimmäinen ns. metsälähiöiden jälkeinen esikaupunki pienine kujineen, aukioineen ja erikoisine koetaloineen. Asukkaita nykvisin noin 8300.

27. Vuorenjuuri

Vuorenjuuri liittyy kaupunkimaisen pientaloasumisen uuteen tulemiseen. Se oli Helsingissä ensimmäinen "tiivin ja matalan" kaupunkirakentamisen kokeilualue 2000-luvulla. Samalla kokeiltiin nykyaikaista hartiapankkirakentamista, josta edelliset kokemukset olivat 1980-luvulta. Asukkaat ovat itse urakoineet 20 kytettyä kaupunkipientaloa, jotka valmistuivat vuokratonteille 2006. Vastaava kokeilu on toteutettu 1990-luvun lopulla Säterinmetsässä Leppävaarassa. Pilottihankkeet saivat jatkoa vuonna 2012 Helsingin Alppikylässä.

Viereinen suojaava muurimainen kerrostalokokonaisuus valmistui 2004, suunnittelija arkkitehti-toimisto Matomäki–Hedman.

28. Malminkartanonhuippu

Helsingin korkein kohta oli parhaimmillaan 92 metriä merenpinnan yläpuolella, nyt painunut hieman. Mäen oma korkeusero on 66 metriä, huipulle johtavissa portaissa on 426 askelmaa. Täyttömäen sisältönä on eri vuosien varrella rakennustyömailta kuljetettua ylijäämämaata. Koostaminen alkoi 1976 ja kesti 20 vuotta.

Mäki täytettiin niin ääriään myöten, että rinteestä tuli paikoin turhankin jyrkkä. Tämän ansiosta koillisrinteeseen voitiin tehdä laskettelurinne, jossa oli kapulahissi vielä 1990-luvulla. Nyt valaistuna pulkkamäkenä. Jyrkkä rinne on ollut vaikea maisemoida. Siihen on istutettu mm. ruusuja ja metsäpuitakin korkeuskäyrien mukaisina vyöhykkeinä. Kasvit eivät ole kuitenkaan pysyneet säädetyissä korkeuksissa, joten suunnitelma on uusittu noudattamaan säteittäisiä sektoreita.

Länsirinteessä on maastopyörärata ja etelärinteessä Hanna Vainion 1998 valmistunut, 260 metriä pitkä ympäristötaideteos *Tuulet ja suunnat*, johon kuuluvat kotimaiset kalkkikiviraidat sekä kompassikuvio ja tuulipussit huipulla. Täyttömäkeä on välillä esitetty laajennettavaksi, mutta tällä hetkellä suunnitelmat on peruutettu asukkaiden raivoisan vastustuksen ansiosta. Laajennus olisi muuttanut arvokkaan metsäalueen kuumaisemaksi ulottuen Honkasuon uudelle asuinalueelle saakka.

Tietolaatikko: Itämeri

Malminkartanonhuipulta näkyy pitkälle merelle saakka. Mätäjoenkin vedet virtaavat Itämereen, joka on tilavuudeltaan maailman toiseksi suurin murtovesiallas. Helsingin edustalla suolapitoisuus on noin 5 ‰. Meren pinta-ala on 422 000 km² ja valuma-alueen laajuus 1,7 milj. km². Koko Itämeren keskisyvyys on vain 55 metriä ja Suomenlahden 37 metriä, mikä yhdessä pienipiirteisen rannikon ja saariston kanssa tekee sen ekosysteemistä erityisen haavoittuvaisen öljypäästöille ja ravinnekuormitukselle. Itämeren harvinaisia eläinlajeja ovat mm. itämerennorppa ja pyöriäinen. Maan kohoaminen jääkauden jäljiltä jatkuu edelleen, pääkaupunkiseudulla noin 2 mm vuodessa.

Tietolaatikko: Maamerkit huipulta

Maamerkit huipulta katsottuna: Silvolan tekojärvi, Suomen korkein asunrakennus Cirrus Vuosaarella, Paloheinän huippu, Kannelmäen kirkko, Pasilan torni, Tuomiokirkko, Ilmalan vesilaitos, Pitäjänmäen SysOpen Tower, Fortumin pääkonttori "Raadenhammas" Keilaniemessä, Nokian Leppävaaran toimitalot sekä lukuisia vesitorneja. Lähituntumassa ovat Myyrmäki, Kilterinmäki, Mätäjoen laakso, Ab-ramsin ja Husbackan historialliset maatilat, Vantaankosken rata ja AEL:n kampus. Uusia asutusalueita on kohoamassa Uusmäkeen, Honkasuolle ja Kuninkaantammeen.

Heti täyttömäen pohjoispuolella metsäkumpareen takana on vasta äskettäin löydetty, noin 10 000 vuotta vanha Ancyliuksen muinaisranta.

Tietolaatikko: Vantaa

Konalankin emäpitäjä Helsingin mainitaan asiakirjoissa ensi kertaa vuonna 1351. Tällöin Ruotsin kuningas Maunu Eerikinpoika myönsi Mätäjoen ja Helsinginjoen koskien lohenkalastusoikeudet virolaiselle Padisten sisterssiläisluostarille. Tätä perua ovat myös Munkkivuoren ja Munkkiniemen nimet. Hämäläiset erämiehet puolestaan kutsuivat jokea Vantaaksi. Pyhän Laurentiuksen kirkko rakennettiin Keravanjoen ja Kuninkaantien risteyskseen 1300-luvun lopulla, nykyinen kirkko valmistui 1460.

Kuningas Kustaa Vaasa perusti pitäjän alueelle Vantaanjoen suulle Helsingforsin kaupungin 1550 kilpaillakseen Tallinnan hansakauppiaiden kanssa. Helsinki siirrettiin 1640 Vironniemelle ja pääkaupunki siitä tuli 1812. Pitäjä sen sijaan kehittyi kartanoiden ja sahateollisuuden myötä vauraaksi maa-laiskunnaksi. Sen keskuksiksi nousivat rautateiden valmistumisen jälkeen Malmi ja Pitäjänmäki, kunnes ne liitettiin osaksi Helsinkiä suuressa alueliitoksessa 1946. Asukkaita pitäjän puolelle jäi vain 10 000. Toisaalta 1950-luvulla pitäjään liitettiin Korson kylän maat Tuusulasta ja Keravasta.

Sitten alkoikin jo suuri maaltamuutto, jonka seurauksena rakennettiin pääkaupunkiseudun lähiöt lyhyessä ajassa. Maalaiskunnasta tuli kauppal 1972, jolloin otti nimen Vantaa (ruots. Vanda), ja edelleen kaupunki 1974. Nykyään Vantaa on Suomen neljänneksi suurin kaupunki ja siellä asuu 187 000 henkeä, joista Myyrmäen palvelualueella 34 000.

Tietolaatikko: Kuninkaankolmio

Kuninkaankolmio on kolmen kaupungin kohtaamispaikka, 28 000 asukkaan moni-ilmeinen kotiseutu ja vielä useamman asiointialue, keskuksenaan urbaani Myyrmäki. Uudis- ja täydennysrakentamisen myötä Kuninkaankolmioon löytää tiensä vielä 14 000 henkeä lisää.

Kuninkaankolmiossa on asuttu pysyvästi jo 7500 vuotta sitten. Rajaseutua se on ollut viimeistään keskiajalta lähtien, kun Helsingin pitäjä kuului Porvoon linnalääniin ja Espoo Raaseporiin. Rauhallinen tulevaisuus muuttui, kun kuningas Kustaa Vaasa perusti 1550 Helsingforsin kaupungin Vantaanjoen suulle kilpaillakseen Tallinnan hansakauppiaiden kanssa. Kaupunki on sitten vaihteittain laajentunut saavuttaen Malminkartanon 1946.

Seutuyhteistyön varhaisen pioneerin Eliel Saarisen suunnitelmassa 1918 Helsinkiä ympäröi puutarhakaupunkien kehä, jonka solmukohdat oli kytketty toisiinsa raideyhteyksin. Vasta viime vuosikymmeninä tämä visio on alkanut vähitellen toteutua. Maalaiskunnissa kasvun käynnisti 1960-luvun lähiörakentaminen. Espoosta tuli sen myötä kaupunki 1972 ja Vantaasta 1974. Vuoden 2013 alussa Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla oli yhteensä 1 063 299 asukasta. Kuninkaankolmion kehittämisprojektissa parannetaan nyt arjen sujuvuutta, palveluja, liikkumista ja suunnittelua yli kuntarajojen.

29. Lehtovuori

Palaamme Konalaan. Lehtovuori rakennettiin yhtäaikaan Vuorenuuren kanssa kaupunkimaisen pientalorakentamisen kokeilualueena vuosina 2002–05. Se perustuu tontinluovutuskilpailun voittaneeseen Eric Adlercreutzin suunnitelmaan. Suoraan kadun reunaan kolmeen kortteliin sijoitetut puupintaiset pari- ja erillistalot luovat pikkukaupunkimaisen tunnelman. Taloja on viittä eri tyyppiä viidessä suuressa asunto-osakeyhtiössä, erilaisiin elämäntyyliin suunniteltuna. Autopaikat on sijoitettu asutokohtaisiin katoksiin.

Lehtovuori edustaa samalla modernia puurakentamista. Talojen alakerran kantavat seinät ja välipohjat ovat betonia, muut seinät ja yläpohja puurakenteisia. Märkätilojen seinät ovat kivrakenteisia. Muutamissa kohdissa kussakin korttelissa talon koko seinä on kivisenä palomuurina. Kaiken keskellä on taloyhtiöiden omistama yhteistila, jota vuokrataan juhlien järjestämiseen ja jossa järjestetään jumppia, muskareita, kirpputoreja ja muuta toimintaa. Kellarissa on väestönsuoja, joka toimii normaaliaikana vuokrattavana lisävarastona.

Alueen pohjoispuolelle on rakennettu lisäksi kaksi Nuorisotasuntoliiton kerrostaloa.

Lehtovuoren kupeessa Espoon rajan tuntumassa on pieni korpialue, jossa kasvaa harvinainen harajuuri sekä lisäksi silmälläpidettävä hentosara ja runsaana mesimarja. Märkien korpimetsien tyypillisiä lajeja löytyy pikkuvesitähti, rentukka, korpikaisla, suo-orvokki ja rantapalpakko. Puustossa vallitsevat kuusi, tervaleppä, hieskoivu, korpipaatsama sekä erilaiset pajut. Metsän taakse Espoon Rykmentinmäkeen on nousemassa uutta asutusta Itärajantielle.

30. Riukuharju

Rakennettu 1978–80, yhtenäinen 700 hengen pientaloalue 27 hehtaarin alueella kolmena suurena asunto-osakeyhtiönä. Asukasyhdistys ja useat toimikunnat alkoivat toimia välittömästi. Postinjakelu, bussipysäkki ja päiväkerhot olivat ensimmäisinä asialistalla. Lapsille oli näytelmäkerhoa ja urheilukilpailuja, ja perhepäivähoitopaikkakin löytyi yleensä naapurustosta. Marttayhdistys perustettiin ja Riukuharjun toinen olympiamitalisti, jääratelkailija Lahja Hämäläinen piti laulukonsertteja alueen asukkaille. Aluetta on myöhemmin täydennysrakennettu Vitsastien varrelle. Nykyäänkin Riukuharjun yleisilme kertoo mm. säännöllisistä maalaustalkoista.

Konalan korkein paikka on Vitsaspuistossa Espoon rajan tuntumassa 45,3 metriä meren pinnan yläpuolella. Puisto on myös lintujen suosiossa: tyypillisiä lajeja peukaloinen, sirittäjä, laulurastas ja palokärki.

31. Kakshuhdanpuisto

Pieni metsäsaareke on lehtomaista sekametsää. Isot männyt ja muutamat kookkaat lehtipuut varjostavat mukavasti luoden lähes erämaan tunnelmaa keskelle asutusta. Mustikkaa löytyy runsaasti ja lisäksi oravanmarjaa, taikinamarjaa, kieloa, paatsamaa sekä lillukkaa. Erikoisuuksina paatsamat ja vanamot. Metsän siimeksessä on kallioalue, jonka ympärillä kasvaa useampia hyväkuntoisia katajia. Isoilla kivillä on kallioimarretta ja muutenkin sanikkaisia on runsaasti. Eläimistössä pesimälajeja ainakin tikli, sirittäjä ja kultarinta sekä käpytikka.

OHEISKOHTEET

32. Elanto

Kodikas liikerakennus vuodelta 1954 sopivasti Vanhan Hämeen kyläntien varressa ja kasvavan pientaloalueen etureunalla. Vanhan lain vaatimuksen mukaisesti olivat erikseen maito- ja lihapuoli, joihin jokaiseen kuljettiin omasta ovestaan. Työväen osuusliikkeen jäsenillä oli käytössä vihko, johon ostosten hinta merkittiin. Maksu suoritettiin kahdesti kuussa ja järjestely kuulemma toimi hyvin. Kaupanpito rakennuksessa loppui jo 1960-luvulla uusien tilavien ostareiden vallatessa markkinat.

33. Kolmen kaupungin rajakivi

Vanha Hämeen kylän ja Kaarelan rajakivi on nykyisellä Vantaan ja Helsingin rajalla. Aivan kiivenheiton päässä on myös Espoon koilliskulma. Muistolaatan kiinnittivät vuonna 1994 suomalaisen kotiseutuliikkeen 100-vuotisjuhlavuoden kunniaksi Vantaan, Espoon ja Helsingin kaupunginosayhdistykset.